

УДК 339.923/924:332.135
DOI 10.35254/bsu/2024.69.23

Кыдырбаева И.А.
К.Карасаев атындагы БМУ,
ага окутуучу

Турсунова Г.К.
К.Карасаев атындагы БМУ,
окутуучу

ЕВРАЗИЯ ЭКОНОМИКАЛЫК КЫЗМАТТАШТЫГЫ ЖАНА РЕГИОНАЛДЫК ИНТЕГРАЦИЯНЫН ПЕРСПЕКТИВАЛАРЫ

Кыскача мазмуну

Макалада аймактык Интеграция жана экономикалык өсүш контекстинде Евразия экономикалык биримдигинин ролуна өзгөчө көңүл буруу менен Евразия мейкиндигиндеги экономикалык интеграция процесстери изилденет. ЕАЭБ бул процесстердин натыйжасы катары постсоветтик өлкөлөрдүн ортосундагы экономикалык байланыштарды чыңдоодо маанилүү кадам болуп, соода, өнөр жай, энергетика жана транспорт сыяктуу тармактарда кызматташуу үчүн жаңы мүмкүнчүлүктөрдү ачты деп айта алабыз. Макаланын максаты Евразия экономикалык кызматташтыгын өнүктүрүүгө байланыштуу перспективаларды жана чакырыктарды талдоо, ошондой эле интеграциялык процесстерди ийгиликтүү ишке ашырууга таасир этүүчү негизги факторлорду изилдөө болуп саналат. Макалада ЕАЭБге мүчө өлкөлөрдүн ортосундагы экономикалык саясатты координациялоонун, соода тоскоолдуктарын четтетүүнүн, товарлардын, кызмат көрсөтүүлөрдүн, капиталдын жана жумушчу күчүнүн бирдиктүү рыногун түзүүнүн маанилүүлүгү баса белгиленет.

Түйүндүү сөздөр: Евразия экономикалык кызматташтыгы, капитал, аймактык интеграция, экономикалык өсүш, соода, санариптештирүү, ааламдашуу, экономикалык кризис, саясий координация, экономикалык мейкиндик.

Кыдырбаева И.А.
БГУ имени
К.Карасаева
ст. преподаватель

Турсунова Г.К.
БГУ имени
К.Карасаева
преподаватель

ЕВРАЗИЙСКОЕ ЭКОНОМИЧЕСКОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕГИОНАЛЬНОЙ ИНТЕГРАЦИИ

Аннотация

В статье рассмотрены процессы экономической интеграции на евразийском пространстве с особым вниманием к роли Евразийского экономического союза в контексте региональной интеграции и экономического роста. В результате этих процессов ЕАЭС стал

важным шагом в укреплении экономических связей между постсоветскими странами, открыв новые возможности для сотрудничества в таких отраслях, как торговля, промышленность, энергетика и транспорт. Целью статьи является анализ перспектив и вызовов, связанных с развитием Евразийского экономического сотрудничества, а также изучение основных факторов, влияющих на успешную реализацию интеграционных процессов. Также в статье подчеркивается важность координации экономической политики между странами-членами ЕАЭС, устранения торговых барьеров, создания единого рынка товаров, услуг, капитала и рабочей силы.

Ключевые слова: Евразийское экономическое сотрудничество, ЕАЭС, региональная интеграция, экономический рост, торговля, цифровизация, глобализация, экономический кризис, политическая координация, экономическое пространство.

Kydyrbaeva I.A.

*BSU named after K. Karasaev,
Senior lecturer*

Tursunova G.K.

*BSU named after K. Karasaev,
Lecturer*

EURASIAN ECONOMIC COOPERATION AND PROSPECTS FOR REGIONAL INTEGRATION

Abstract

The article examines economic integration processes in the Eurasian region, focusing on the EAEU role in regional integration and economic growth. The EAEU has emerged as a crucial step in strengthening economic ties among post-Soviet countries, providing new cooperation opportunities in trade, industry, energy, and transportation. The article aims to analyze the prospects and challenges facing Eurasian economic cooperation, emphasizing factors that impact the success of integration. Additionally, it highlights the importance of coordinated economic policies among EAEU member states, the removal of trade barriers, the creation of a unified market for goods, services, capital, and labor to enhance regional collaboration.

Keywords: Eurasian Economic Cooperation, EAEU, regional integration, economic growth, trade, digitalization, globalization, economic crisis, political coordination, economic space.

Глобалдашуунун жана экономикалык интеграциянын заманбап процесстери регионалдык бирикмелердин өнүгүшүнө олуттуу таасирин тийгизет. Аймактык интеграциянын эң келечектүү мисалдарынын бири болуп Евразия экономикалык кызматташтыгы эсептелет, анын негизинде Евразия экономикалык биримдиги (ЕАЭБ) жатат. ЕАЭБдин түзүлүшү постсоветтик мейкиндиктеги өлкөлөрдүн ортосундагы экономикалык

байланыштарды өнүктүрүүдө олуттуу кадамы болуп калды, бул соода, өнөр жай, энергетика жана транспорт сыяктуу негизги тармактарда кызматташуу үчүн жаңы мүмкүнчүлүктөрдү ачты [1, 20 б.].

Евразия экономикалык кызматташтыгын өнүктүрүүгө байланыштуу перспективаларды жана чакырыктарды талдоо, аны ийгиликтүү ишке ашырууга таасир этүүчү негизги факторлорду аныктоо, ошондой эле аймактык интеграциянын фактору

катары ЕАЭБдин ролун кароо [2, 50 б.]. Евразия экономикалык кызматташтыгы 1994-жылы Казакстандын Президенти Нурсултан Назарбаев Евразия Биримдигин түзүү идеясын сунуш кылганда башталган. Бул идея Бирдиктүү экономикалык мейкиндикти түзүү максатында постсоветтик мейкиндиктеги өлкөлөрдүн ортосундагы экономикалык интеграцияны тереңдетүү зарылдыгына негизделген. 2010-жылы Россия, Казакстан жана Беларусь Бажы бирлиги түзүлгөн, ал кийин 2015-жылы түзүлгөн Евразия экономикалык биримдигине (ЕАЭБ) айланган [3, 84 б.].

ЕАЭБдин максаттары:

- Мүчө өлкөлөрдүн ортосундагы экономикалык кызматташтыкты тереңдетүү; Соода тоскоолдуктарын азайтуу жана атаан даштыкка жөндөмдүүлүктү жогорулатуу;

- Экономиканын негизги секторлорундагы экономикалык саясатты координациялоо;

- Камылгаларга, кызмат, капитал жана жумушчу күчүнүн бирдиктүү рыногун түзүү.

ЕАЭБ экономикалык интеграция үчүн ийгиликтүү платформа болуп калды, ал анын мүчөлөрүнүн ортосундагы сооданы кеңейтүүгө жана алардын дүйнөлүк аренадагы ролун жогорулатууга өбөлгө түзөт [4, 40 б.]. Евразиялык интеграциянын негизги артыкчылыктары жана чакырыктары: Экономикалык пайда ЕАЭБ катышуучу өлкөлөргө 180 миллиондон ашык калкы бар ири бирдиктүү рынокко кирүү мүмкүнчүлүгүн берет, бул соода алмашуу жана кооперация үчүн мүмкүнчүлүктөрдү жогорулатат. Бажы тоскоолдуктарын азайтууга, логистиканы жөнөкөйлөтүүгө жана транспорттук чыгымдарды кыскартууга өбөлгө түзөт [5, 120 б.]. Инфраструктуралык өнүктүрүү: ЕАЭБ өлкөлөрү инфраструктураны модернизациялоонун жана өнүктүрүүнүн үстүндө жигердүү иштеп жатышат, ага Европа менен Азияны байланыштырган транспорттук жана энергетикалык коридорлор кирет [6, 12 б.].

Саясий координация: экономикалык жана социалдык саясатты макулдашууга

багытталган саясий кызматташтыкты бекемдөө региондук туруктуулукту камсыз кылат [7, 33 б.].

Көйгөйлөр: 1. Экономикалык асимметрия: өлкөлөрдүн экономикалык өнүгүүсүндөгү айырмачылыктар чечим кабыл алууда ийкемдүүлүктү жана ырааттуулукту талап кылып, интеграцияга тоскоолдуктарды жаратышы мүмкүн [8, 15 б.].

Тышкы факторлор: экономикалык кризистер жана соода жаңжалдары ЕАЭБ алкагындагы интеграциялык процесстерге терс таасирин тийгизиши мүмкүн. Атап айтканда, Батыш рынокторуна жана технологияларына жеткиликтүүлүктү чектөө өнүгүүгө тоскоол болушу мүмкүн.

Аймактык интеграцияда ЕАЭБдин ролу ЕАЭБ постсоветтик мейкиндикте аймактык интеграция боюнча кыйла маанилүү демилгелердин бири болуп саналат. Биримдиктин алкагында өз ара аракеттенүү катышуучу өлкөлөргө өздөрүнүн экономикалык стратегияларын координациялоого жана алардын экономикаларынын өнүгүшүнө гана эмес, ошондой эле алардын эл аралык таасирин чыңдоого өбөлгө түзгөн биргелешкен долбоорлорду иштеп чыгууга мүмкүндүк берет [9, 95 б.].

Соода жана инвестициялар: Соода интеграциясы ЕАЭБдин ийгиликтүү иштешинин негизги элементи болуп саналат. Биримдик товарлардын кыймылы үчүн жалпы эрежелерди түзүүнүн үстүндө жигердүү иштеп жатат, бул катышуучу өлкөлөрдүн ортосунда ички сооданын көбөйүшүнө өбөлгө түзөт. Инвестициялык саясат дагы маанилүү ролду ойнойт, анткени инфраструктура, энергетика жана санариптештирүү жаатындагы көптөгөн долбоорлор ири инвестицияларды жана мамлекеттер аралык координацияны талап кылат [10, 90 б.].

Технологиялык кызматташтык: Инновациялык технологияларды жана санариптик платформаларды өнүктүрүү евразиялык интеграциянын маанилүү компоненти болуп саналат.

Глобалдык санариптештирүү шарттарында ЕАЭБ өзүнө жаңы технологияларды киргизүүгө карата жалпы стандарттарды жана мамилелерди камтыган бирдиктүү санариптик мейкиндикти түзүүгө умтулат. Бул мүчө мамлекеттерге дүйнөлүк рынокто атаандашууга жана Дүйнөлүк нарк чынжырларына интеграцияланууга жол берет [11, 57 б.].

ЕАЭБге глобалдык жана аймактык факторлордун таасири: ЕАЭБдин өнүгүшүнө дүйнөлүк рыноктордо атаандаштыктын күчөшү, соода жанжалдары жана санкциялар сыяктуу глобалдык тренддер таасир этет. Ошол эле учурда, бирликтин ичинде экономикалык саясаттарды Макулдашууга жана экономикалык өнүгүүнүн деңгээлдериндеги айырмачылыктар менен күрөшүүгө байланыштуу чакырыктар бар.

Санкциялардын жана соода чыргатактарынын таасири: Санкциялык режимдерден жана соода согуштарынан улам келип чыккан дүйнөлүк саясий жана экономикалык туруксуздук ЕАЭБ өлкөлөрүнүн дүйнөлүк экономикага интеграциялануу мүмкүнчүлүктөрүнө таасир этүүдө. Буга карабастан, ЕАЭБ Кытай жана Азия өлкөлөрү сыяктуу альтернативалуу өнөктөштөр менен сооданы Активдүү өнүктүрөт, бул экономикалык өсүш үчүн жаңы

мүмкүнчүлүктөрдү ачат.

Башка региондук уюмдар менен өз ара аракеттенүү: АЭС ШКУ (Шанхай Кызматташтык Уюму) жана ЖККУ (Жамааттык коопсуздук келишими уюму) сыяктуу башка аймактык уюмдар менен активдүү кызматташат, бул экономикалык гана эмес, саясий жана аскердик кызматташууга да өбөлгө түзөт [12,45].

Жыйынтыгында Евразия экономикалык кызматташтыгы аймактык интеграциянын маанилүү фактору болуп саналат, ал катышуучу өлкөлөргө экономикалык өсүш жана туруктуу өнүгүү үчүн жаңы мүмкүнчүлүктөрдү берет. Тышкы санкциялар жана экономикалык айырмачылыктар сыяктуу чакырыктарга карабастан, ЕАЭБ интеграциялык процесстерди тереңдетүү жана глобалдык деңгээлде атаандаштыкка жөндөмдүүлүктү күчөтүү үчүн олуттуу потенциалды көрсөтүүдө. Узак мөөнөттүү ийгиликке жетүү үчүн катышуучу өлкөлөр өз ара аракеттенүү механизмдерин күчтөндүрүүсү, инфраструктураны модернизациялоосу жана санариптик технологияларды өнүктүрүүсү зарыл. Глобалдык өзгөрүүлөрдүн жана атаандаштыктын күчөшүнүн шарттарында ЕАЭБ Евразия регионунун туруктуулугун жана туруктуу өнүгүүсүн камсыз кылууда чечүүчү ролду ойнойт.

Адабияттар

1. Глазьев, С. Ю. Евразийская экономическая интеграция: теория и практика / С. Ю. Глазьев. – Москва : Экономика, 2017. – 348 с. – Текст : непосредственный
2. Ларионов, И. В. Евразийский экономический союз: правовые основы и перспективы развития / И. В. Ларионов // Журнал международного права и международных отношений. – 2019. – № 3. – С. 45-53. – Текст : непосредственный
3. Гудков, А. М. Экономическая интеграция в постсоветском пространстве: вызовы и возможности / А. М. Гудков. – Санкт-Петербург : Изд-во СПбГУ, 2020. – 289 с. – Текст : непосредственный
4. Караганов, С. А. Глобальные экономические тренды и их влияние на евразийскую интеграцию / С. А. Караганов // Экономическая политика. – 2021. – Т. 16, № 2. – С. 33-42. – Текст : непосредственный
5. Хасбулатов, Р. И. Перспективы евразийской интеграции в условиях глобальной нестабильности / Р. И. Хасбулатов. – Москва : Наука, 2022. – 263 с. – Текст : непосредственный

6. Назарбаев, Н. А. Евразийский союз: от идеи к реальности / Н. А. Назарбаев // Вестник Евразийского национального университета им. Л.Н. Гумилева. – 2018. – № 4. – С. 12-19. – Текст : непосредственный
7. Беляев, А. И. Евразийский экономический союз: потенциал и реалии развития / А. И. Беляев // Российская внешнеэкономическая деятельность. – 2020. – № 6. – С. 25-34. – Текст : непосредственный
8. Киселев, В. А. Международное экономическое сотрудничество и евразийская интеграция / В. А. Киселев. – Москва : МГИМО-Университет, 2021. – 310 с. – Текст : непосредственный
9. Агабеков, И. А. Институциональные аспекты евразийской экономической интеграции / И. А. Агабеков. – Астана : Евразийский исследовательский центр, 2019. – 220 с. – Текст : непосредственный
10. Ефимов, С. В. Экономические и политические вызовы евразийской интеграции / С. В. Ефимов // Международные отношения. – 2021. – № 1. – С. 87-95. – Текст : непосредственный
11. Жапаров, К. С. Роль Кыргызстана в евразийской экономической интеграции / К. С. Жапаров // Экономика и управление. – 2021. – № 4. – С. 56-63. – Текст : непосредственный
12. Алимов, Т. Р. Влияние евразийской экономической интеграции на развитие малого и среднего бизнеса в Кыргызстане / Т. Р. Алимов // Вестник КРСУ. – 2020. – № 7. – С. 42-48. – Текст : непосредственный